

Mitt eget New York

New York. Möjligheternas stad. Men var ska man börja? Vi lämnade guideboken hemma, och lät några heltids-*New Yorkers* – en svenska på Manhattan och en kuban uppvuxen i Queens – visa sina favoritställen i staden.

Affärerna har precis öppnat, pulsen på Fifth och Madison Avenue är påskruvad till max. Trafiken dånar, businessfolket hastar förbi med kavajen över armen, portföljen i ena handen och latten i den andra. Molnen jagar på lätta fötter högt uppe på himlen, och mitt i Midtowns köpstråk har jag stämt träff med Henriette Scherer. Hon har bott i New York i nästan tio år och jobbar på trendanalysföretaget Future Mode.

– När jag gifte mig tror jag nästan alla gästerna köpte nya resväskor här, som de sedan fyllde med kläder och elektronikprylar, säger hon och skrattar.

Skyskraporna blixtrar i hennes enorma solglasögon, och turisternas favoritstråk för shopping är också Henriettes. Här samsas lyxens högborgar Bergdorf Goodman, Saks och Tiffanys med kedjor som H&M, Gap och Banana Republic, superexklusiva boutiques som inte är öppna för allmänheten utan där du bokar tid. Glas och betong, skyltfönstrens antal är oändligt.

Barneys doftar läder och dyra parfym. Hit går man om man har pengar och dessutom ett välutvecklat trendsinne. Henriette Scherer fick ett Prada-skärp av sin chef i bröllopspresent, men har bestämt sig för att byta det mot en plånbok istället.

– Barneys har väldigt bra inköpare. Här finns till exempel ett urval av Pradas absolut coolaste grejer, men vill man se mer får man gå till huvudbutiken på 57:e, konstaterar hon.

En löjligt snygg kvinna i trettioårsåldern sveper förbi med en stor handväska på armen. Hennes bröst rör sig inte ur fläcken och servicen är diskret effektiv när hon shopper loss bland accessoar-diskarna. Ett par våningar upp hittar vi svenska Acne bland jeansstaplarna, Henriette provar en grå kofta med rundad krage som man fäster ihop med en brosch – tvåhundra dollar kostar höstens storsäljare. Militärstil med kantiga snitt, piratjeans med pälskanter, turkost och aubergine är andra recept för den som vill hänga med.

– Och *vintage*, second hand alltså, det är hur hett som helst här i New York.

Sjön suger, men det gör shopping också. Svenska restaurangen Ulrika's ligger liksom inklämd mellan höghusen på 60:e gatan, och här hade Henriette sin *rehearsal dinner* inför bröllopet. Hit går hon när hemlängtan blir allt för påträngande, antingen med andra svenska tjejkompisar eller amerikanska bekanta med *faiblesse* för *schmoargosboard* och sill. Ulrika Bengtsson och hennes personal lagar robust svensk husmanskost med fräck twist, alltifrån biff Rydberg till lamm i dillsås. Jag blir serverad den godaste pyttipanna jag någonsin ätit till Eskobars mumlande toner i bakgrunden.

– Många svenska turister kommer hit ”bara för att kolla”, säger de. Men efter några dagar av hamburgare och pizza kommer de ändå hit för att äta, berättar ägarinnan själv medan hennes lille son bankar en dalahäst i golvet som han ryckt åt sig från dekoren.

Henriette och hennes man Marc bor sedan några år i Battery Park City, som ligger mellan Wall Street-området och Hudsonfloden. Upp i lägenheten och hämta Buffy, en yvig liten vovve som de mer eller mindre hittat på gatan.

– *O yes my fluffy puppy, your are such a good dog, aren't you...* och Buffy vet nästan inte till sig.

Battery Park City började på sextiotalet som ett urbant experiment signerat guvernören Nelson Rockefeller. Tanken var att skapa en stadsdel tillgänglig för fotgängare, med gröna parker och promenadstråk, skild från den hetsiga trafiken. Fullt så avancerat som Rockefeller ville blev det inte, men en annorlunda stadsdel är det likväl. Hudsonfloden böljar trög och stor framför hamnkranarnas stela kroppar.

– Jag gillar verkligen det här området, det är centralt, jättenära till Wall Street där Marc jobbar. Ändå är det som en egen oas med alla vackra träd, lugnt och tyst. Jag brukar sitta på en bänk och titta på lyxkryssarna som ska till Alaska och Karibien. Marc är förresten med i en segelklubb här, så vi kan låna båt och åka ut på floden på somrarna – hur coolt är inte det? säger hon med ett stort garv.

En liten marina, några spröda björkar och precis bakom ligger World Finance Centers granit- och glaskomplex. Kvällsolens honungsvärme väller in över terrassen på South West Tex Mexrestaurang, där ett stort antal finanskillar står och klirrar med sina after work-glas.

– På torsdagskvällar är det här stället rena drömmen för singeltjejer på jakt efter snygga och framgångsrika äktenskapsmaterial...

Vi traskar längs med strandpromenaden tillbaka mot själva Battery Park, där joggarna stånkar förbi medan andra bara ligger i gräset, mellan arbete och hemgång.

– Här samlas alla New York-svenskar för att fira midsommar. Flera tusen som leker små grodorna och äter sill, det måste se rätt roligt ut. Men det *är* roligt också.

Bakom vakar downtowns skyskrapor helt nära. Vi tar hissen upp i en av dem – traditionstyngda Ritz Carlton Hotel. Hit går Henriette Scherer gärna för en drink efter jobbet, eller afternoon-tea med kompisarna.

– Det är visserligen rätt dyrt, 35 dollar. Men då får man ett mindre berg av finger-sandwiches, bakverk och choklad, det räcker till flera personer.

Upp i Rise Bar är det fullt med folk – yngre, äldre, kostymklädd, vardagligt. Väldigt trivsamt och avslappnat, trots lyxen. Efter en stunds väntan får vi ett bord precis vid fönstret som blickar ut över hamninloppet och Frihetsgudinnan. Drinkarna kostar men servicen är oklanderlig, och min Phat Apple med Absolut smakar så friskt att det ilar i ryggraden. I solnedgången ser jag inga ansikten, bara silhuetter. Henriette lutar sig tillbaka i skinnfåtöljen och andas ut, snart är det ny arbetsdag.

– New York är en stressig och hård stad, man får ha skinn på näsan. Samtidigt är folk faktiskt trevliga och hjälpsamma, och de struntar i varifrån man kommer. Men det bästa är att *allting* finns här, inom räckhåll. Det är helt enkelt omöjligt att ha tråkigt i New York.

”Zick zick zick”. Flinka fingrar klipper blixtnabbt, rakknivarna raspar ljudligt mot ömtåliga halsar. Det är fullt i frisersalongens alla stolar; unga latino-killar i stora skjortor och säckiga byxor. I dörröppningen står tre andra och diskuterar illojala kompisar – *MAN, that’s fucked up* – samtidigt som de håller ett öga på baseballmatchen på tv:n innanför skyltfönstret. Yankees spelar mot superrivalen Boston, och de har chansen att gå vidare till slutspelen.

– Det här är Spanish Harlem i ett nötskal, säger Augie Galán med ett närmast ömsint leende.

Han är född på Kuba och kom till New York som fyraåring med sin familj. Och trots att han växt upp i Queens, är det här mammas gata rent kulturellt. Salsamusiken, maten, dominospelade farbröder och välstajlade hiphoptjejer. Tillsammans med Augie och hans flickvän Maureen SongCo strosar jag runt i de solvarma kvarteren. Från en *botanica*-affär doftar sött och kryddigt, härinne kan man köpa helgonfigurer och stearinljus eller få råd av religiös karaktär. Maureen köper en påse örter till badet.

Skjortan fladdrar som ett segel när Augie då och då glider några meter på skateboarden. Han rör sig vant på alla smågator. Även om han numera bor i Brooklyn och har ett välbetalt jobb som designer på streetwear-företaget Supreme i SoHo, så är Spanish Harlem en gammal kärlek som aldrig rostar.

– Det finns väldigt mycket glädje och livlighet bland latinamerikaner, trots svårigheterna. Jag känner mig hemma med den livssynen, och många av mina vänner är härifrån. Dessutom gillar jag den sköna stämningen, det är många konstnärer, musiker, kulturevenemang. Och så är det maten, givetvis...

El Caribeño är bara ett av alla matställen där menyerna är tvåspråkiga och merengue-musiken pumpar ur högtalarna. En riktig kubansk sandwich kan innehålla kyckling eller rostat griskött, majonnäs, senap, schweizisk ost och pickles. Det är otroligt smakrikt och gott.

– Varför finns det inte såna här mackor downtown? frågar Augies flickvän Maureen med munnen full.

Tunnelbanans linje 7 kränger och gnisslar, det är mitt på dagen men ganska mycket folk ändå. Vi rasslar långsamt på Queensboro Bridge över East River mot Queens, och Augie berättar hur han som 13-åring började åka in till Manhattan med sina kompisar. En helt ny värld, fjärran från sovstadsdelen Queens, öppnade sig. Numera trendiga Meatpacking District var på 80-talet en halvkriminell röra av slakterier, svartklubbar, transsexuella och langare.

– Och som det *stank* av kött, oh my God, minns han med en grimas.

– Men det var kul, det finns inga såna ställen längre. Jag tycker att borgmästare Giuliani tog bort allt det roliga ur stan när han rensade upp. Visst fanns det mycket som var dåligt och farligt, men det var ju det som gav staden *själ*. Nu tas stadsdel efter stadsdel över av trendiga hipsters, och vips blir allting likadant, helt jävla dött.

– Och föräldrarna vågar inte släppa iväg sina ungar till stan längre, inte efter elfte september, tillägger Maureen.

Tunnelbanerälsen vinglar på betongpelare genom Long Island City. De stora bokstäverna på taket till Silver Cup Studio dallrar i värmen, det är här *Sex and the City* och *Sopranos* spelats in. Innan Hollywood ens kunde stava till showbusiness, var östra Queens fullt med aktiva filmstudios. *Sesame Street* och *Cosby Show* huserade här, till exempel.

Long Island City utgör en lite ruffig fond mot Manhattans skyskrapor med sina lagerhus, industrier och järnvägsområden. Men kliver man av på Queensboro Plaza och går en liten bit, upptäcker man att det är mycket mer än så. Restauranger, parker, Hunters Point Historic District med sina vackra gamla bostadshus från förra sekelskiftet. Fastighetsbranschen på det överbefolkade Manhattan riktar sina lystna blickar hit, och lägenhetsbyggandet har tagit fart ordentligt. Många konstnärer har bosatt sig här, och i New Yorks äldsta skolbyggnad ligger hippa PS 1 Art center, en filial till MoMa-museet på Manhattan. Det är just blandningen av gammalt och nytt, trend och tradition som gör att Augie gärna rör sig i Long Island City.

Gula husklossen 5 Pointz är en graffitifabrik, helt tillägnad den explosiva konstarten. Tanken är att hela byggnaden ska bli ett enda stort konstverk, och det är på god väg. Några unga killar står och sprayar väggen nedanför en brandstege. Mest bokstäver, andra motiv är än så länge för svåra.

– Man måste ha tillstånd för att få måla här, men det är inte särskilt krångligt att få, säger en av dem.

Trapphuset är ett enda psykedeliskt rus av färger och mönster, likaså brevlådorna utanför en av ateljédörrarna. Uppe på taket står både äldre och yngre killar och målare, men ingen av dem har gjort den fantastiska varulvsbilden i svart och rött bakom dem. Utsikten över Manhattan, Queens och Brooklyn är som på vid gavel, och Augie konstaterar att han trots allt älskar den här stan. Den förändras ständigt, bjuder alltid på nya platser att upptäcka.

– New York är en maskin som handlar om pengar, och ibland känns det inte som man gör annat än jobbar. Men samtidigt finns det så mycket individualitet här, plats för alla sorter. Och det är en ärlig stad, folk står mer för vilka de är än till exempel i Los Angeles.

Kliver på linje 7 igen, vidare mot Queens inre, hoppar av i Jackson Heights, inte långt ifrån Morningside där Augie växt upp. Queens är en arbetar- och medelklassstadsdel, de flesta som bor här jobbar någon annanstans i stan. Medan grannen Brooklyn är mer etniskt uppdelat, är Queens en av världens mest livliga blandningar av latino, indiskt, filippinskt, irländskt – *allt*. Mer än en tredjedel av Queens två miljoner invånare är födda utomlands.

– Jag gillar verkligen Brooklyn, det är trivsamt. Men jag kommer nog att flytta tillbaka hit, för här finns en otroligt vänlig stämning som är svår att hitta någon annanstans, konstaterar Augie.

Jackson Heights präglas till stor del av trädkantade gator med kooperativa, rustika bostadshus från början av 1900-talet (även kallade Garden Apartments eftersom de har blomstrande innergårdar), stora, pampiga tegelvillor i Tudorstil – influenserna är från lite varstans, men det är annorlunda och vackert. Här finns också Augies favorit Little India; några kaotiska gator med indiska restauranger, juvelerare och affärer med alltifrån saris till sängkläder. Små hål i väggen där man kan köpa telefonkort och senaste Bollywood-succén på dvd. Inne på Jackson Diner är det smockfullt med lunchgäster, hit kommer även Manhattan-bor för att äta indiskt. På ett långbord får man hämta tandoorikyckling, lök på stora fat och naanbröd. Det spottar och väser när en av kockarna gör *masala dosa* på ett stekbord intill, ljudnivån är hög i den kantin-liknande matsalen.

En familj packar ur sin bil på en av de lugna, kvällsskuggiga bostadsgatorna. Det hörs skratt från ett öppet fönster. Augie tar sin skateboard under ena armen och lägger den andra om axlarna på Maureen. De växte upp två kvarter från varandra men träffades första gången för ett par år sedan i Brooklyn, berättar de båda i munnen på varandra. Augie från Kuba, Maureen från Filippinerna.

– *It's a strange world, isn't it?*

Publicerad i Vagabond